

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน 2569

การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว

THE DEVELOPMENT OF LAW ON THE CONSIDERATION OF APPLICATIONS FOR RELEASING ON BAIL

ปฏิวดี ทิพย์รัตน์*

Patiwat Thiprat*

นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Master of Laws, Criminal Law and Criminal Justice, School of Law,

Sripatum University, Chonburi

*Corresponding Author e-Mail: bestpatiwat180341@gmail.com

(Received: 2026, March 19; Revised: 2026, June 12; Accepted: 2026, June 24)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด หลักทฤษฎี และบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตลอดจนเพื่อพัฒนาแนวทางและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ให้มีความชัดเจนเป็นธรรม รวมถึงองค์คณะผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเอกสารศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยและบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และหลักกฎหมายไทย และนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่ากฎหมายยังมิได้กำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาต้องประกอบด้วยจำนวนเท่าใดในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ทำให้การพิจารณาเป็นไปตามดุลพินิจของผู้พิพากษาเพียงคนเดียว นอกจากนี้กฎหมายก็มิได้กำหนดระยะเวลาสำหรับการพิจารณาคำร้องของศาลชั้นต้นศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย

จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 5 โดยกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษสูงตามมาตรา 107 และกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลชั้นต้นตามมาตรา 109

รวมถึงของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาตามมาตรา 119 ทวิ เพื่อยกระดับมาตรฐานกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวให้มีความชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา

คำสำคัญ: การพิจารณาคำร้อง; ขอลปล่อยตัวชั่วคราว; องค์คณะผู้พิพากษา

ABSTRACT

This research aims to study the concepts, theories, and legal provisions related to the standards for considering applications for bail in the criminal justice process, which constitute an important mechanism for protecting the rights and liberty of accused persons or defendants. It also aims to develop legal guidelines and criteria for considering applications for bail in courts of first instance, appellate courts, and the Supreme Court, including the composition of the judicial panel authorized to consider such applications. The study employed documentary research by examining and analyzing information from books, academic articles, research studies, and relevant legal provisions. A comparative study was also conducted based on the principles of international law, foreign laws, and Thai law. The data were then analyzed and synthesized to draw conclusions and propose guidelines and measures for addressing the identified problems in accordance with the research objectives.

The findings revealed that the law does not specify the required number of judges constituting the judicial panel for considering applications for bail, resulting in such applications being considered at the discretion of a single judge. In addition, the law does not prescribe a specific timeframe for the consideration of applications for bail by the court of first instance, the appellate court, and the Supreme Court. This may result in delays that adversely affect the rights and liberty of accused persons or defendants.

The research therefore proposes amendments to the provisions of Title 5 of the Code of Criminal Procedure by requiring a panel of judges to consider applications for bail in cases carrying severe penalties under Section 107, and by establishing clear timeframes for the consideration of applications for bail by the court of first instance under Section 109, as well as by the appellate court and the Supreme Court under Section 119 bis. These measures are intended to enhance the standards of the bail process by making it clear, transparent, and

fair, while ensuring consistency with the principles of equality and human rights in the criminal justice process.

Keywords: Consideration of Applications; Bail; Judicial Panel Composition

บทนำ

การปล่อยตัวชั่วคราวเป็นมาตรการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการสอบสวน การพิจารณา หรือระหว่างการอุทธรณ์และฎีกา เป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายระหว่างประเทศ การดำเนินกระบวนการใด ๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลย่อมต้องมีเหตุผล ความจำเป็น และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ชัดเจน การปล่อยชั่วคราวจึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ควบคู่ไปกับการดำรงไว้ซึ่งประโยชน์แห่งกระบวนการยุติธรรม เช่น การป้องกันการหลบหนี การยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือการก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ทั้งนี้หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หน้า 9) กำหนดชัดเจนว่า ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ หลักการนี้สะท้อนความสำคัญของมาตรการปล่อยชั่วคราว เนื่องจากการคุมขังบุคคลก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดต้องถือเป็นข้อยกเว้น การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นวิธีการผ่อนคลายน้อยที่สุดของเสรีภาพในกรณีที่ไม่จำเป็นต้องควบคุมตัว เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถเตรียมการต่อสู้คดี ติดต่อกับทนายความ รวบรวมพยานหลักฐาน และยังคงสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้โดยไม่มีความเสี่ยงต่อการประทุษร้ายกฎหมายเพิ่มขึ้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 5 หมวด 3 มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทั่วไปวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะมาตรา 108 และมาตรา 108/1 ระบุเหตุที่ศาลอาจใช้ประกอบการพิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา ความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน พฤติการณ์แห่งคดี และความน่าเชื่อถือของหลักประกัน มาตราเหล่านี้จึงเป็นรากฐานสำคัญที่กำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราว (คณิง ฤไชย, 2561 หน้า 415)

อย่างไรก็ดีแม้กฎหมายจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างของการใช้อำนาจพิจารณาคำร้องปล่อยชั่วคราว กลับพบว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนว่าการมีคำสั่งดังกล่าวต้องใช้องค์คณะผู้พิพากษากี่คน โดยทั่วไปแล้ว ศาลชั้นต้นใช้วิธีมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนเดียวเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่ง แตกต่างจากการพิจารณาคดีทั่วไปที่ต้องดำเนินการโดยองค์คณะผู้พิพากษาไม่น้อย

กว่าสองคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 236 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม การขาดหลักเกณฑ์เรื่ององค์คณะ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อความรอบคอบ ความโปร่งใส และความเชื่อมั่นของสาธารณชน การใช้ผู้พิพากษาเพียงคนเดียวในการพิจารณาคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการใช้ดุลพินิจที่ขาดการถ่วงถ่วง การพิจารณาคำร้องเป็นการพิจารณาฝ่ายเดียว โดยอาศัยข้อมูลจากคำร้องและพยานหลักฐานในสำนวนเป็นสำคัญ คู่ความอีกฝ่ายไม่จำเป็นต้องเข้ามาแสดงความเห็นโดยตรง แม้มาตรา 109 จะเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแสดงความเห็นหรือคัดค้านได้ แต่การประเมินความเสี่ยงและเหตุจำเป็นในการควบคุมตัวยังคงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาคนเดียว จึงนำไปสู่ความแตกต่างเชิงปฏิบัติในแต่ละศาลหรือแต่ละคดี

นอกจากนี้ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวยังเป็นอีกปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 107 บัญญัติให้ศาลต้องพิจารณาโดยเร็ว แต่ไม่ได้กำหนดกรอบเวลาแน่นอน ทำให้ในบางกรณีเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะในคดีที่มีสำนวนจำนวนมาก หรือผู้ต้องหาอยู่ในเขตศาลที่ภาระงานสูง ปัญหาความล่าช้านี้ยังปรากฏในชั้นอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 119 ทวิ กำหนดเพียงให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้อง “โดยไม่ชักช้า” แต่ไม่มีตัวเลขระยะเวลาที่แน่นอน จึงเกิดความแตกต่างระหว่างศาล และอาจทำให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวเกินความจำเป็น

ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนยืนยันชัดเจนว่าการควบคุมตัวบุคคลก่อนการพิจารณาคดีต้องเป็นมาตรการสุดท้าย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 9 วรรค 3 กำหนดว่าผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการพิจารณาคดีภายในระยะเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัว และการควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดีต้องไม่ถือเป็นหลักทั่วไป ข้อ 14 ยืนยันหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างชัดเจน หลักการเหล่านี้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 และสะท้อนถึงความจำเป็นในการจำกัดอำนาจรัฐให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกระบวนการพิจารณาในสิ่งคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการสั่งปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายกระบวนการพิจารณาในการสั่งปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน 2569

4. เพื่อเสนอแนะแนวแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องในการสั่งปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยยังมีช่องว่างที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เกี่ยวกับเหตุผลในการสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว การที่ศาลใช้ดุลพินิจไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยอ้างว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีพฤติกรรมไม่น่าเชื่อถือ ยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและอาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมหากกำหนดให้พฤติกรรมของจำเลยหรือผู้ต้องหาที่ไม่น่าเชื่อถือเป็นเหตุแห่งการไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จะช่วยให้การพิจารณาของศาลเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ดุลพินิจ ทั้งนี้ในการที่ศาลพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยผู้พิพากษาเพียงคนเดียว อาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการใช้ดุลพินิจที่ไม่รอบคอบ และขาดความเป็นกลาง หากมีการกำหนดให้องค์คณะผู้พิจารณาประกอบด้วยผู้พิพากษามากกว่าหนึ่งคน อาจช่วยเพิ่มความแม่นยำและเป็นธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยเร็ว แต่ไม่มีกรอบระยะเวลาที่แน่นอน อาจนำไปสู่ความล่าช้าและการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย หากกำหนดให้ศาลชั้นต้นต้องมีคำสั่งภายใน 24 ชั่วโมง จะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดภาระของศาล รวมถึงการอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวยังขาดกำหนดเวลาที่แน่นอน ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าและอาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมตัวเกินสมควร หากกำหนดให้ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาต้องมีคำสั่งภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับคำร้อง จะช่วยให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็วและลดปัญหาการลิดรอนสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็น จากสมมติฐานดังกล่าวก่อให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนากฎหมาย การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยจึงสมควรที่จะมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยและบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และหลักกฎหมายไทย แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผล และเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับองค์คณะในการพิจารณาลอยตัวชั่วคราว การพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวเป็นมาตรการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด หลักการดังกล่าวได้รับการรับรองทั้งในกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วางหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ขณะที่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ 9 และข้อ 14 รับรองสิทธิในเสรีภาพและหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ ส่งผลให้การควบคุมตัวระหว่างการดำเนินคดีต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาล

ภายใต้ระบบกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยให้อำนาจศาลพิจารณาคำร้องและใช้ดุลพินิจตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 และมาตรา 108/1 อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับจำนวนผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งในคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ส่งผลให้ในทางปฏิบัติการพิจารณาคำร้องดังกล่าวมักเป็นอำนาจของผู้พิพากษาเพียงคนเดียว แม้ว่าคำสั่งดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลและอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสังคมต่อกระบวนการยุติธรรมก็ตาม

ในทางทฤษฎีการจัดองค์กรตุลาการและการพิจารณาคดีในระบบกฎหมายสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับแนวคิดการตัดสินใจโดยองค์คณะ (Collegial Decision-Making) มุ่งให้การวินิจฉัยประเด็นสำคัญเป็นผลจากการพิจารณาร่วมกันของผู้พิพากษาหลายคน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเหตุผลทางกฎหมาย การตรวจสอบถ่วงดุลทางความคิด และการถ่วงดุลอำนาจอย่างรอบคอบ หลักการดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และความโปร่งใสในการใช้อำนาจของรัฐ

นอกจากนี้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 ยังได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับองค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี อันสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ดุลพินิจร่วมกันในกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรงกลับมิได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับองค์คณะผู้ใช้อำนาจพิจารณาไว้โดยชัดแจ้ง ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาว่าโครงสร้างการใช้อำนาจของศาลในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด และควรมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดคดีที่สมควรได้รับการพิจารณาโดยองค์คณะผู้พิพากษาหรือไม่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน 2569

ดังนั้นการศึกษาในประเด็นปัญหานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบการใช้อำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในกฎหมายไทย และเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักการสากลมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลชั้นต้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยตัวชั่วคราวให้เจ้าพนักงานหรือศาลรับสั่งอย่างรวดเร็ว” กรณีอย่างไรจะถือว่าได้รับสั่งอย่างรวดเร็ว นั้นไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ คงเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของแต่ละคดี ตามปกติแล้วหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาส่งศาลชั้นต้นจะส่งในวันเดียวกับวันที่ยื่นคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นก็จะมีคำสั่งอย่างช้าที่สุดในวันทำการรุ่งขึ้น อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการพิจารณาและมีคำสั่ง ทำให้บางคดีในทางปฏิบัติมีกรณีที่เกิดความล่าช้า อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม

แม้ว่าหลักการทางกฎหมายจะกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยเร็ว แต่ความเป็นจริง ขั้นตอนการพิจารณาอาจใช้เวลานานเนื่องจากภาระงานของศาล ความซับซ้อนของคดี หรือข้อจำกัดด้านกระบวนการทางธุรการ ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกควบคุมตัวโดยไม่จำเป็น ทั้งที่อาจได้รับการปล่อยตัวหากศาลมีคำสั่งเร็วขึ้น ปัญหานี้ทำให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม

หลักการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ดังนั้นการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นหรือเป็นเวลานานเกินสมควรอาจถือเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคล อีกทั้งในหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดกรอบระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว กล่าวคือผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาคำร้องให้แล้วเสร็จภายในเวลา 5 วัน มิฉะนั้นจะถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นถูกปล่อยตัวชั่วคราวอัตโนมัติ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

การแก้ไขปัญหาล่าช้าในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวควรดำเนินการ โดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ซึ่งการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนจะช่วยให้กระบวนการพิจารณามีความรวดเร็ว ลดการใช้ดุลพินิจโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิ ของผู้ต้องหาหรือจำเลย การกำหนดกรอบเวลาดังกล่าวยังช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมและโปร่งใสมากขึ้น และช่วยให้ระบบกฎหมายไทยสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่ 3 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลอุทธรณ์

สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองตามหลักกฎหมายมหาชน หลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวและกระบวนการที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านเหตุผลที่ศาลจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 108 และมาตรา 108/1 รวมถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังมีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์เพื่อให้มีการทบทวนคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นกลไกที่มุ่งคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพและป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ

แม้กฎหมายจะเปิดช่องให้มีการอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์ของศาลอุทธรณ์ เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดไว้โดยตรงว่าศาลอุทธรณ์จะต้องพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวให้แล้วเสร็จภายในกี่วัน อาจก่อให้เกิดความล่าช้าและทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกควบคุมตัวระหว่างรอผลการพิจารณาโดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 119 ทวิ กำหนดให้ศาลอุทธรณ์ “พิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว” แต่ถ้อยคำดังกล่าวยังคงเป็นนามธรรมและไม่มีการกำหนดกรอบเวลาที่แน่นอน ทำให้ยังคงเกิดความคลาดเคลื่อนในการตีความและการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

สถานการณ์เช่นนี้อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (right to fair trial) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพันธกรณีระหว่างประเทศตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: CCPR) ที่ไทยเป็นภาคีโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา 9 วรรค 3 บัญญัติให้ผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการพิจารณาเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวอย่าง “รวดเร็ว” และต้องไม่ควบคุมตัวบุคคลระหว่างพิจารณาคดีเป็นหลักทั่วไป การที่ระบบกฎหมายไทยยังขาดกลไกที่กำหนดกรอบเวลาชัดเจนทั้งในระดับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ อาจสะท้อนถึงช่องว่างในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้ จึงเกิดคำถามสำคัญว่ากฎหมายและแนวปฏิบัติในปัจจุบันเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวมีความชัดเจนเพียงพอหรือไม่แม้มาตรา 119 ทวิจะมีบทบัญญัติกำกับไว้แล้วก็ตาม แต่การใช้ถ้อยคำว่า “พิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว” ยังคงเปิดช่องให้ศาลอุทธรณ์ใช้ดุลพินิจแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาว่าจะมีแนวทางหรือมาตรการใดที่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงกลไกดังกล่าวให้สอดคล้องกับหลักการยุติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังต้องพิจารณาว่าควรมีการกำหนดกรอบเวลาชัดเจนในระดับกฎหมายหรือไม่ เพื่อให้การอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 4 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลฎีกา
ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังระหว่างรอคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ และได้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงมีสิทธิ

อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลฎีกาตามมาตรา 119 ทวิ (2) ระบุว่า “คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา” บทบัญญัตินี้เป็นการรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมิให้การพิจารณาหยุดชะงัก โดยในทางปฏิบัติผู้ต้องหาหรือจำเลยจำเป็นต้องอุทธรณ์ผ่านศาลอุทธรณ์โดยให้ส่งคำร้องและสำนวนประกอบไปยังศาลฎีกาเพื่อให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำสั่ง การดำเนินขั้นตอนนี้สำคัญต่อผู้ที่ถูกควบคุมตัว เพราะผลการวินิจฉัยของศาลฎีกาจะเป็นตัวชี้ขาดโอกาสในการได้รับเสรีภาพระหว่างรอผลการพิจารณาคดี

ทั้งนี้การอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นกระบวนการที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกปฏิเสธการปล่อยตัว โดย มาตรา 119 ทวิ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้ “ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต้องรับส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมสำนวนความหรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อให้พิจารณา และมีคำสั่งโดยเร็ว” อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับการพิจารณาและมีคำสั่งของศาลฎีกาส่งผลให้ในทางปฏิบัติ อาจเกิดความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์คำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลฎีกากระทบต่อสิทธิในเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด

แม้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายจะมุ่งให้กระบวนการอุทธรณ์เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติการพิจารณาของศาลฎีกาอาจใช้เวลานานเนื่องจากปริมาณคดีที่มาก ขั้นตอนทางธุรการ หรือข้อจำกัดอื่น ๆ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวต้องถูกควบคุมตัวโดยไม่จำเป็นในระหว่างรอคำสั่งของศาลฎีกา ปัญหานี้ส่งผลต่อสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และอาจขัดต่อหลักการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

โดยในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ได้กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับการพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็น ระบบกฎหมายไทยควรปรับปรุงมาตรา 119 ทวิ วรรคสอง ให้มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย

ดังนั้นจึงเห็นว่าตัวบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ วรรคสอง มิได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวของศาลฎีกาอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการใช้สิทธิเข้าชั้นและกระบวนการพิจารณาคดีขาดความเป็นระบบระเบียบ อาจนำไปสู่ความล่าช้าและความไร้ประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม การแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัตินี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นผลดีต่อระบบกฎหมาย โดยการแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้จะช่วยให้กระบวนการเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวมีความเป็นระบบระเบียบ ลดปัญหาการยื่นคำร้องซ้ำซ้อน และทำให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังช่วยให้ศาลสามารถบริหารจัดการคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระในการพิจารณาคำร้องที่อาจมีลักษณะฟุ่มเฟือย

หรือยื่นเพื่อประโยชน์ในการถ่วงเวลา ทั้งนี้การปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมีความเป็นสากลมากขึ้น และสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยได้อย่างเหมาะสม โดยอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา ทั้งนี้การปฏิรูปในเรื่องดังกล่าวควรคำนึงถึงแนวปฏิบัติในประเทศที่มีระบบกฎหมายก้าวหน้า เช่น สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของหลักการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวมาเป็นฐานในการวิเคราะห์ โดยครอบคลุมทั้งแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับองค์คณะในการพิจารณา และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา อ้างอิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเป็นแนวทางหลักในการศึกษา (พชรมนต์ ภูมิสถิต, 2557, หน้า 43) ส่วนกฎหมายต่างประเทศที่นำมาใช้เปรียบเทียบ ประกอบด้วยกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 202 กำหนดให้พนักงานอัยการวินิจฉัยว่าจะปล่อยตัว ฝากขังต่อศาล หรือใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องผู้ต้องหาเมื่อได้รับตัวมา (รัตน ธรรมรัตน์, 2544, หน้า 144) กฎหมายของสหราชอาณาจักร ได้แก่ The Petition of Right 1628, The Habeas Corpus Act 1679 และ The Bill of Rights 1689 กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ The Bail Reform Act 1984 ในกรณีที่ความผิดในคดีที่ถูกควบคุมตัวอยู่นั้นเป็นความผิดร้ายแรงและผู้นั้นเคยต้องโทษจากการกระทำความผิดร้ายแรงมาแล้วสองครั้ง และกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส (Criminal Procedure Code of the French Republic) (อุทัย อาทิวา, 2557, หน้า 17) เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับองค์คณะในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว
2. ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลชั้นต้น
3. ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวของศาลอุทธรณ์
4. ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวของศาลฎีกา

ซึ่งได้ผลการศึกษาให้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 5 หมวด 3 ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นไปอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับองค์คณะในการพิจารณาลบยัติชั่วคราว การพิจารณาคำร้องขอปลดปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษสูงจึงควรได้รับความรอบคอบเป็นพิเศษ เสนอให้

บทบัญญัติเดิม มาตรา 109 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปลดปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการศึกษาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้โดยมีเหตุอันควรศาลจะงดการถามเสียก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุขึ้นไว้”

โดยเพิ่มเติมมาตรา 109 วรรคสอง ดังนี้ มาตรา 109 บัญญัติว่า “ในกรณีคำสั่งตามวรรคแรกให้เป็นอำนาจขององค์คณะผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจำนวนสามคน โดยมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษามาตร หรือผู้ซึ่งบุคคลดังกล่าวมอบหมาย ร่วมเป็นองค์ประกอบในองค์คณะนั้นด้วย”

ประเด็นที่ 2 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอปลดปล่อยชั่วคราวของศาลชั้นต้น ควรกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนการพิจารณาคำร้องขอปลดปล่อยชั่วคราวของศาลชั้นต้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107

บทบัญญัติเดิม มาตรา 107 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องให้ปลดปล่อยชั่วคราวให้เจ้าพนักงานหรือศาลรับสั่งอย่างรวดเร็วและผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 และมาตรา 108/1 มาตรา 109 มาตรา 110 มาตรา 111 มาตรา 112 มาตรา 113 และมาตรา 113/1

คำสั่งให้ปลดปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวโดยทันที” โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 107 วรรคแรก ดังนี้ มาตรา 107 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องให้ปลดปล่อยชั่วคราวให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีคำสั่งภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่วันที่รับคำร้อง และผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 และ มาตรา 108/1 มาตรา 109 มาตรา 110 มาตรา 111 มาตรา 112 มาตรา 113 และมาตรา 113/1”

ประเด็นที่ 3 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งขอปลดปล่อยชั่วคราวของศาลอุทธรณ์ ควรกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปลดปล่อยชั่วคราวของศาลอุทธรณ์ ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ

บทบัญญัติเดิม มาตรา 119 ทวิ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปลดปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้น

- (1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์
- (2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็วคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยืนตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่”

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199 ทวิ วรรคสอง ดังนี้ มาตรา 119 ทวิ บัญญัติว่า “ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งภายในสามวัน”

ประเด็นที่ 4 ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลฎีกา ควรกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวของศาลฎีกา ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ

บทบัญญัติเดิม

มาตรา 119 ทวิ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้น

(1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์

(2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยืนตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่”

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 119 ทวิ วรรคสอง ดังนี้ มาตรา 119ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งภายในสามวัน”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว โดยเฉพาะในคดีที่มีอัตราโทษสูงหรือคดีที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาย่อยร่วมวินิจฉัยคำร้อง อันจะช่วยเพิ่มความรอบคอบและความโปร่งใสในการใช้ดุลพินิจของศาล

2. ควรมีการศึกษาถึงความเหมาะสมของการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของศาลชั้นต้น รวมถึงระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา โดยอาจใช้การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของต่างประเทศ

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน 2569

เพื่อกำหนดมาตรฐานระยะเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน อันจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพ
ความเป็นธรรม และความโปร่งใสของกระบวนการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในระบบยุติธรรมทางอาญา
ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- คณิง ฤไชย. (2561). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พชรมนต์ ภูมิสถิต. (2557). *ปล่อยชั่วคราว : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรและ
กฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134
(ตอนที่ 40 ก). หน้า 9.
- รัตนา ธรรมรัตน์. (2544). *อำนาจรัฐในการควบคุมผู้ต้องหา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย
กับประเทศญี่ปุ่น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย อาทิวะ. (2557). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: วีเจ พรินต์.
- United Nations General Assembly. (1966). *International Covenant on Civil and Political
Rights (ICCPR)*. New York: United Nations General Assembly.